

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Marjastiina Sorvali

Maatalous- ja puutarha-alan kausityöhön liittyvä monipaikkaisuus osaksi kunnan strategiaa

Case Soini

Opinnäytetyö
Syksy 2021
SeAMK Ruoka
Agrologi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Ruoka

Tutkinto-ohjelma: Agrologi AMK

Tekijä: Marjastiina Sorvali

Työn nimi: Maatalous- ja puutarha-alan kausityövoimaan liittyvä monipaikkaisuus osaksi kunnan strategiaa: Case Soini.

Ohjaaja: Jyrki Rajakorpi

Vuosi: 2021

Sivumäärä: 42

Liitteiden lukumäärä: 3

Tämän tutkimuksellisen opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa, kuinka maatalousalan kausityövoima ja siihen liittyvä monipaikkaisuus voidaan huomioida Soinin kunnan strategiassa. Monipaikkaisuuden katsotaan yleisesti antavan maaseudulle uusia mahdollisuuksia säilyttää ja vahvistaa alueen elinvoimaa.

Teoriaosuudessa käsiteltiin Soinin kunnan väestön kehitystä, maatalouden kausityöhön liittyvää monipaikkaisuutta, työvoimaperäistä maahanmuuttoa sekä maaseudun yleisiä ja alueellisia muutosvoimia.

Tutkimus oli kvalitatiivinen ja tutkimuskysymyksiin etsittiin vastausta haastattelumenetelmällä. Haastattelumuodoksi valikoitui teemahaastattelu vähemmän tunnetun ilmiön; monipaikkaisuuden vuoksi. Tutkimuksessa haastateltiin puutarha-alan yrittäjää, marja-alan yrittäjää, maitotilayrittäjää sekä näillä aloilla työskentelevää kahta työntekijää. Lisäksi haastateltiin kahta luonnonvara-alan opettajaa, kansainvälisyyskoordinaattoria sekä kolmea alueen asiantuntijaa.

Tutkimuksen perusteella luotiin SWOT-analyysi kausityövoiman sitouttamisesta Soinin kunnassa ja pohdittiin siihen liittyviä muutosvoimia harvaan asutulla maaseudulla. Lisäksi haastatteluissa esille nousseista teemoista luotiin Soinin kunnalle kuntastrategian kehittämiseksi työpajan aiheita, joita olivat maatalous- ja puutarha-alan työnantajien tarpeiden täsmentäminen ja yhdistäminen, kausityöhön liittyvän Soinin kunnan erityispiirteet huomioivan rekrytointimallin rakentaminen alueen maatalous- ja puutarhayrittäjille, kausityöntekijöiden sekä heidän verkostojensa taitojen ja osaamisen kartoittaminen sekä heille suunnatun viihtymispolun rakentaminen.

¹ Asiasanat: kausityövoima, monipaikkaisuus, kuntastrategia, maaseutu, vetovoima, pitovoima

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: Food and Agriculture

Degree programme: Degree Programme in Agriculture and Rural Enterprises

Author: Marjastiina Sorvali

Title of work: Multi-Locality of Seasonal Labour within Agriculture and Horticulture in the Strategy of the Municipality: Case Soini.

Supervisor: Jyrki Rajakorpi

Year: 2021

Number of pages: 42

Number of appendices: 3

The aim of this research thesis was to clarify how the seasonal labour within the agricultural sector and the multi-locality of it can be taken into account in the strategy of the municipality of Soini. Multi-locality is generally considered offering the countryside new opportunities to maintain and strengthen the vitality of the region.

The theory section covers the development of the population in the municipality of Soini, the multi-locality related to seasonal agricultural work, labour migration and the general and regional forces of change in rural areas.

The study was qualitative and research responses were sought by using an interview method. The interview format was a theme interview for a less-known phenomenon called multi-locality. A garden entrepreneur, a berry entrepreneur, a dairy farm entrepreneur and two employees working in these fields were interviewed. In addition, two natural resources teachers, an international coordinator and three experts in the region were interviewed for the study.

Based on the study, a SWOT analysis of the commitment of the seasonal labour in Soini was created and the related forces of change in the sparsely populated countryside were also considered. In addition, the themes raised in the interviews created workshop topics for the municipality of Soini to develop the municipal strategy. The topics included specifying and combining the needs of the agricultural and horticultural employers, building a seasonal recruitment model for the entrepreneurs within the field, surveying the skills and knowledge of the seasonal workers and their networks, and building a path to thrive for them.

¹ Keywords: seasonal labor, multi-locality, municipality strategy, countryside, attraction, retention

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
Kuvioluettelo	6
Käytetyt termit ja lyhenteet.....	7
1 JOHDANTO	8
1.1 Opinnäytetyön tausta	8
1.2 Opinnäytetyön tavoite.....	9
2 HARVAAN ASUTTU MAASEUDUN KUNTA SOINI.....	10
2.1 Soinin kunta ja maatalous	10
2.2 Soinin kunta ja asumisviihtyvyys	11
2.3 Väestön kehitys ennuste Soinin kunnassa	11
2.4 Monipaikkaisuus ja malli kunnan mahdollisista menestystekijöistä	12
3 KAUSITYÖ JA MONIPAUKKAISUUS	14
3.1 Maatalousalan kausityövoima ja siihen liittyvä monipaikkaisuus	14
3.2 Työperäinen maahanmuutto	14
4 MAASEUDUN MUUTOSVOIMAT JA NIIDEN TUNNISTAMINEN	15
4.1 Muutosvoimat "driving forces"	15
4.2 Maaseudun tarpeiden ja muutosvoimien tunnistamisen esimerkki PoliRural-hanke	15
4.3 Maaseudun tarpeet ja muutosvoimien tunnistaminen Etelä-Pohjanmaalla	16
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	20
5.1 Tutkimusmenetelmän kuvaus.....	20
5.2 Haastatteluaineisto	20
6 HAASTATTELUIDEN TULOKSET	22
6.1 Veto- ja pitovoima tekijät Soinin kunnassa	22
6.2 Veto- ja pitovoimatekijöitä alentavat seikat Soinin kunnassa	23

6.3	Yritysten kokemukset kausityövoimasta	23
6.4	Kausityövoiman sitoutumiseen vaikuttavat tekijät.....	24
6.5	Kuntamarkkinointia edistävät tekijät	27
6.6	Yhteistyön kehittäminen	27
6.7	Osallistava strategiatyöskentely ja sen mittaaminen	29
6.8	Koulutuksen ja tutkimustyön kehittäminen maatalous- ja puutarha-alalla	31
6.9	Muuta esille tullutta, vapaa sana	32
7	YHTEENVETO JA POHDINTAA	33
7.1	Johtopäätökset	33
7.2	Tutkimuksen luotettavuus.....	37
7.3	Tutkimuksen juurruttaminen ja jatkoehdotukset	38
	LÄHTEET	39
	LIITTEET	41

Kuvioluettelo

Kuvio 1. Kuntien väestönkehitys 2020-2040, suurimmat voittajat ja häviäjät.....	13
Kuvio 2. CAP27 Etelä-Pohjanmaan SWOT.....	19
Kuvio 3. Maaseudun muutosvoimat Landemia-hanke.....	20
Kuvio 4. Maatalous- ja puutarha-alan kausityövoiman sitouttaminen ja monipaikkaisuus Soinissa SWOT.....	3

Käytetyt termit ja lyhenteet

Kausityövoima	Kausityö, eli sesonkityö työllistää osaksi vuotta ja sen kesto on enintään 9 kuukautta. Kausitöitä ovat esimerkiksi maatalous- ja puutarha-alan työt, metsänhoitotyöt ja matkailun alaan kuuluvat työt. (Maahanmuuttovirasto 2021.)
Monipaikkaisuus	Monipaikkaisuudella tarkoitetaan laajasti ihmisten elinympäristön koostumista useasta eri paikasta ja heidän säännöllisestä liikkumisestaan näiden paikkojen välillä (Haukkala 2011).
Kuntastrategia	Kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista (Kuntalaki 37§).

1 JOHDANTO

1.1 Opinnäytetyön tausta

Monipaikkaisuus on yhä merkityksellisempi ilmiö yhteiskunnassa ja maaseudulla ilmiö keskittyy erityisesti vapaa-aikaan ja kausityöhön liittyvään monipaikkaiseen asumiseen (Pitkänen & Strandell 2018). Haukkala (2011, 6) on määritellyt, että monipaikkaisuus koostuu eri paikoissa tapahtuvasta liikkumisesta, palveluista, työstä, harrastuksista, kokemuksista ja asumisesta.

Monipaikkaisuutta ja siihen liittyvää kausiväestöä ei Suomessa yleisesti huomioida päätöksenteossa tai suunnittelussa, sillä monipaikkaisuuden synnyttämä ”näkymätön väestö” ei tilastoidu perinteisissä väestötilastoissa. Ihmiset liikkuvat entistä enemmän digitalisaation mahdollistaman paikkariippumattomuuden vuoksi ja työnteon monipaikkaisuus tarjoaa laajemman tärkeän näkökulman ymmärtää alueiden käyttöä. Jotta monipaikkaisuus olisi kestävä, tarvitaan erilaisia ratkaisuja ja järjestelmiä tunnistamaan monipaikkaiset yhteiskunnat sekä panostettava hajautettujen yhdyskuntien kestävien ratkaisujen kehittämiseen ja innovointiin. Suomessa väestönkehityksestä puhuttaessa esille nousee vahva näkemys maaseudun autioitumisesta, vaikka tämä ei kuvaa koko totuutta dynaamisesta alueiden käytöstä, jossa monipaikkaisen ihmisen elämisen edellytyksiä tulee tunnistaa ja kehittää molemmissa päissä monipaikkaista asumista osana aluepolitiikkaa. (Lehtonen & Vihinen 2020.)

Opinnäytetyön aihe on erityisen tärkeä harvaan asutulla maaseudulla, jossa maaseudun väestömäärä vähenee ja maaseudun kehittämisessä tarvittavilla avainhenkilöillä on keskeinen merkitys.

1.2 Opinnäytetyön tavoite

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, kuinka maatalous- ja puutarha-alan kausityö ja siihen liittyvä monipaikkaisuus voidaan huomioida Soinin kunnan strategiassa sekä mitkä tekijät vahvistavat kausityövoiman sitoutumista alueelle. Opinnäytetyössä tutkittiin maatalous- ja puutarha-alan yrittäjien kokemuksia kausityön käytöstä sekä yritysten välisiä yhteistyötarpeita ja kehittämistoiveita tulevaisuutta varten.

Avainhenkilöiden systemaattisella etsimisellä, valmentamisella ja toiminnan tukemisella edistetään alueellista taloudellista ja henkistä hyvinvointia. Kunnan menestymisen perustekijät ovat uusien ja uusiutuvien yrittäjien löytäminen, resurssit, osaaminen ja kansainvälisyys. (Laasasenaho, 2010.)

Näiden menestymisen perustekijöiden ympärille rakentuvat myös tämän opinnäytetyön haastattelukysymykset.

2 HARVAAN ASUTTU MAASEUDUN KUNTA SOINI

2.1 Soinin kunta ja maatalous

Soinin kunta sijaitsee Etelä-Pohjanmaan itälaidalla Keski-Suomen maakunnan rajalla ja asukkaita kunnassa on noin 2000. Soinin kunnasta matkaa on Seinäjoelle 78 km, Jyväskylään 124 km, Pietarsaareen 130 km, Vaasaan 154 km ja Tampereelle 188 km. Yhteistyötä tehdään kahden seutukunnan välimaastossa niin Järviseudun kuntien kuin Kuusiokuntien kanssa. Soinin kunta on tyypillinen harvaan asutun maaseudun kunta. (Soinin kunnan kotisivut, [viitattu 22.6.2021].)

Alajärven maaseutupalveluiden kotisivuilla kerrotaan, että Soinissa maatilojen määrä vuonna 2020 on ollut 103 aktiivitilaa, joista päätuotantosuunnan mukaan on ollut viljatiloja 29, maitotiloja 19, nautatiloja 4, sikatiloja 1, hevostiloja 1, lammastiloja 1 ja muuta kasvituotantoa, mm. heinää viljeleviä tiloja 47 kappaletta. Soinin alueella viljelyksessä peltoa on ollut yhteensä 3088 ha. Tärkeimmät peltoviljelykasvialat ovat olleet monivuotiset kuivaheinä-, säilörehu-, laidun- ja tuorerehunurmet 1 691 ha, kaura 396 ha, rehuohra 257 ha, viherlannoitusnurmet 20 ha sekä riista- ja monimuotoisuuspellot 39 ha. Suojavyöhyke-, luonnonhoitopelto- ja kesantonurmia on ollut yhteensä 354 ha. (Maaseutupalvelut Alajärvi, [viitattu 22.6.2021].)

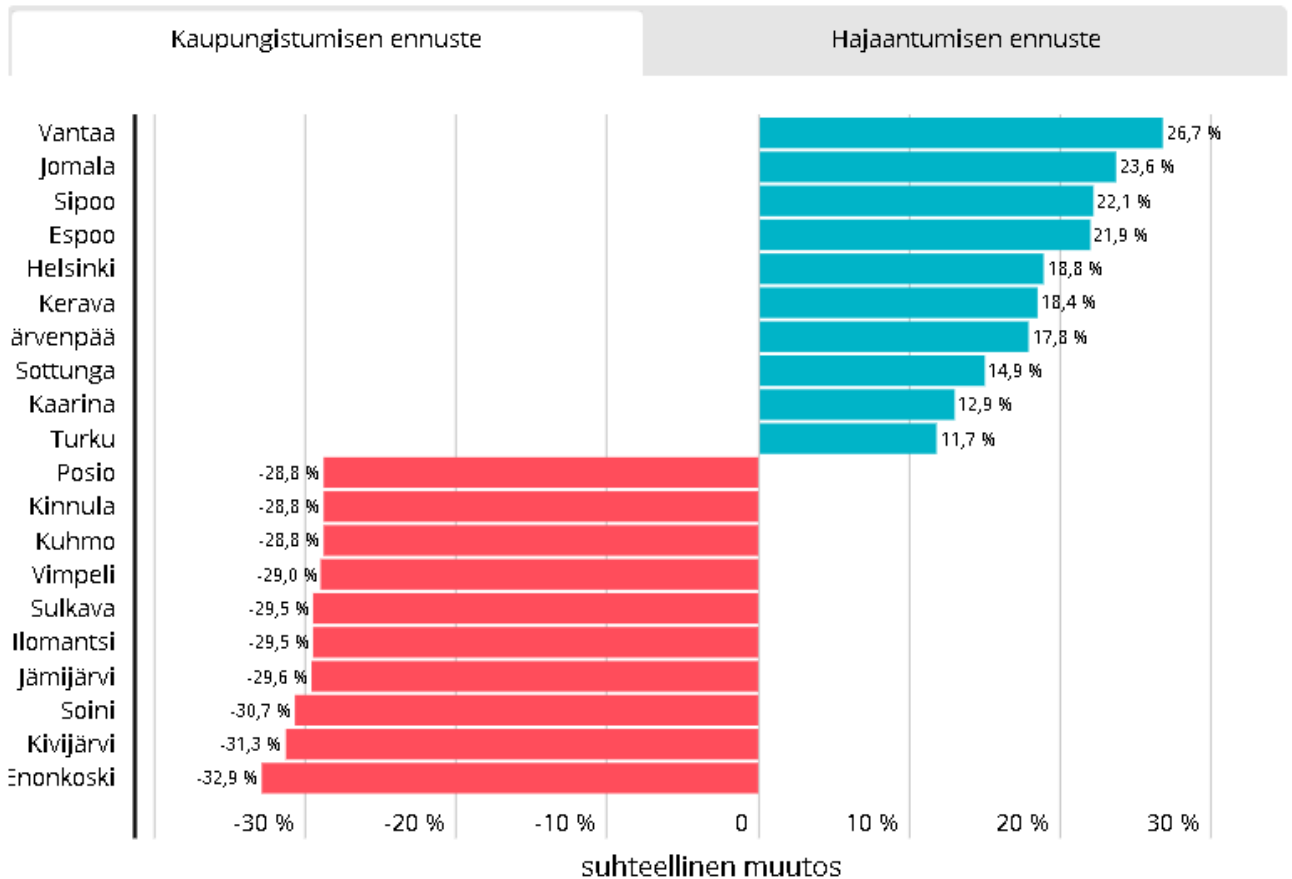
Soini kuuluu Järvi-Pohjanmaan maaseututoimen alueeseen, johon kuuluvat myös Alajärvi ja Vimpeli (Maaseutupalvelut Alajärvi, [viitattu 22.6.2021]). Alueella on noin 180 maatalousyrittäjää ja noin 14 turkistarhaajaa (Lomituspalvelut Alajärvi, [viitattu 22.6.2021]). Viljelijätukia maksetaan yhteistoiminta alueelle noin 16,5 miljoona euroa vuodessa (Tilinpäätös 2020, Soinin kunta).

2.2 Soinin kunta ja asumisviihtyvyys

Soinin kunta on viime vuosina panostanut voimakkaasti viihtyvyyteen tarjoamalla ilmaisen varhaiskasvatuksen sekä rakentamalla vapaa-ajan viettomahdollisuuksia yhdessä paikallisen urheiluseuran kanssa maaseuturahoituksella. Soinissa on investoitu hiljattain Vuorenmaan kuntoportaisiin, Soinin keskustan Pumptrack -rataan ja tällä hetkellä rakenteilla olevaan alamäkiluistelurataan Vuorenmaassa. Kunnasta löytyy Yhtenäiskoulun yhteydessä oleva liikuntahalli, jalkapallokenttä ja tekojää. Yleisurheilukenttä on hiljattain kunnostettu. Liikekeskuksen yhteydestä löytyy uima-allas ja kuntosali. Soinissa on laajat hyvin huolletut patikointi- ja hiihtoreitit sekä esteetön luontopolku. Soinissa on myös kirjasto ja monipuolisesta kulttuuri-, seura- ja yhdistystoimintaa. (Soinin kunta, [viitattu 19.9.2021].)

2.3 Väestön kehitys ennuste Soinin kunnassa

Soinin kunta on tyypillinen harvaan asutun maaseudun kunta ja aluekehittämisen konsulttitoimiston MDI:n tuoreet väestöennusteet maalaavat varsin karua tulevaisuutta Soinin kunnalle. Ennusteen mukaan Soinin kunnan väkiluku vähenisi 30,7 % vuoteen 2040 mennessä. Ennusteiden keskeiset trendit ovat Suomen väestön raju ikääntyminen, lasten, etenkin kouluikäisten määrän väheneminen 2020-luvulla ja vieraskielisten tai taustaltaan ulkomaalaistaustaisten asukkaiden kasvu. Alla olevan kaavion mukaan Soini kuuluu seuraavan kahdenkymmen vuoden aikana Suomen kolmen suurimman häviäjän joukkoon väestönkehityksessä. (MDI, 2021.)

Kuvio 1 Kuntien väestönkehitys 2020–2040, suurimmat voittajat ja häviäjät (Yle, 2021).

2.4 Monipaikkaisuus ja malli kunnan mahdollisista menestystekijöistä

Suomen Yrittäjien toimitusjohtaja Mikael Pentikäinen (2020) toteaa monipaikkaisuuden antavan maaseudulle uusia mahdollisuuksia säilyttää ja vahvistaa elinvoimaa. Hän toteaa, että yrittäjyydellä on merkittävä rooli monipaikkaisuuden kehittämisessä ja että monipaikkaisuus lisää tarvetta kaksoiskuntalaisuudelle. Hän korostaakin kunnan roolia miettiä monipaikkaisten työntekijöiden osallisuuden kokemusta ja mahdollistamisesta yrittäjien verkostoitumiseen ja tukeen myös toisen kotipaikkakunnan elinkeinopalveluista. Hänen mukaansa on hyvä muistaa, että maatalousyrittäjyys on työtä, joka ei siirry mihinkään, mutta maatalousyrittäjän perheenjäsen voi esimerkiksi tehdä etätöitä ja monipaikkaisuus voi puolin ja toisin avata yrittäjille uusia mahdollisuuksia. (Maaseudun Tulevaisuus 20.7.2020.)

Soinilainen Martti Laasasenaho (2010) on kirjoittanut väitöskirjan Ohjelmakeskeisestä kehittämispolitiikasta yksilökeskeiseen kehittämispolitiikkaan harvaan asutulla maaseudulla: elämänurasopimus kunnan ja kehittäjäyksilön välillä 2010. Väitöskirjassaan Laasasenaho on tutkinut Soinin kuntaa ja kehittänyt mallin kunnan menestymisen perustekijöistä. Näitä perustekijöitä ovat Laasasenahon mukaan uusien ja uusiutuvien yrittäjien löytyminen, resurssit, osaaminen ja kansainvälisyys. Uusien ja uusiutuvien yrittäjien löytymistä Laasasenaho on tarkastellut tunne-, tahto-, tieto- ja tilannetekijöiden avulla. Resursseja hän on tarkastellut luonnonvararesurssien, fyysisten toimintaresurssien, työvoimaresurssien, rahoitusresurssien ja toimintaympäristöresurssien näkökulmasta. Osaamista Laasasenaho on käsitellyt yritystoiminnan edellyttämänä talousosaamisena, markkinointiosaamisena, tuotanto-osaamisena ja yhteistoimintaosaamisena. Väitöskirjassaan Laasasenaho näki kansainvälisyyden tärkeänä osana harvaan asutulle maaseudulle sen tuomien uusien markkinoiden, tuotteiden, erikoistumisen ja mittakaavaetujen vuoksi. Lisäksi kansainvälisyyden nähtiin väitöskirjassa lisäävän kulttuurien tuntemusta, uusia rahoituslähteitä sekä virikkeitä liiketoiminnan kehittämiseen. (Laasasenaho, 2010.)

3 KAUSITYÖ JA MONIPAIKKAISUUS

3.1 Maatalousalan kausityövoima ja siihen liittyvä monipaikkaisuus

Maataloudessa työvoimantarve vaihtelee ja työtä tehdään usein jaksoittain ja maatalousalalla työskenteleekin paljon kausityöntekijöitä. Kausityöntekijät viettävät viikoista kuukausiin työpaikkakunnilla, jolloin heidän asumisensa on monipaikkaista. Erityisesti maatalouden kausityöntekijät ovat usein ulkomaalaisia. Esimerkiksi Suomessa vuonna 2016 lyhytaikaista eli alle 6 kk työvoimaa maatalous- ja puutarhayrityksissä oli 32 620 henkilöä ja ulkomaalaista työvoimaa 15 580 henkilöä. Eniten ja vähiten maataloudessa työllistävän kuukauden ero koko maassa on noin 23 000 henkilöä. Ulkomaalaisia luonnonmarjanpoimijoita Suomeen tulee vuosittain noin 4000 henkilöä. (Pitkänen ym. 2020.)

3.2 Työperäinen maahanmuutto

Suomessa työikäisten väestön määrä vähenee, eikä työntekijöitä riitä kaikille aloille, sillä Suomessa väestö ikääntyy, eikä syntyvyys riitä ylläpitämään väestönkasvua. Suomen Sisäministeriö pitää työvoiman maahanmuuttoa yhtenä ratkaisuna työmarkkinoiden ongelmiin ja työvoiman maahanmuuton lähtökohtana on turvata työvoiman saanti mm. kausityöntekijöillä. Erityisesti maataloudelle kausityöntekijät ovat tärkeitä. (Sisäministeriö, [viitattu 22.6.2021].)

Elinkeinoelämän keskusliiton mukaan Suomi tarvitsee ulkomaista työvoimaa, koska vuoteen 2030 mennessä työikäisiä (15–64 vuotiaita) on noin 130 000 vähemmän. Elinkeinoelämän keskusliiton mukaan Suomea on markkinoitava ulkomailla kiinnostavana työntekomaana ja palkitsevana tutkimus- ja opiskeluympäristönä työmarkkinoiden osaamisvajeiden ja yritysten rekrytointiongelmien helpottamiseksi. Liitto näkee, että työntekoon oikeuttavien oleskelulupien käsittelyn on oltava nopeampaa ja ulkomaalaiset opiskelijat ovat maahanmuuttajana tärkeä kohderyhmä osaamisensa ja kansainvälisten verkostojensa ansiosta ja näiden opiskelijoiden kiinnittymistä Suomeen on edistettävä kielikoulutuksella ja opiskeluajan yritysysteistyöllä. (Elinkeinoelämän keskusliitto, [viitattu 28.9.2021].)

4 MAASEUDUN MUUTOSVOIMAT JA NIIDEN TUNNISTAMINEN

4.1 Muutosvoimat ”driving forces”

Muutosvoimailmiöt suuntaavat päätöksentekoa ja valintoja ja ovat yhteiskunnan tai laajemman tason ilmiöitä. Englanninkieliseltä nimeltään näitä voimia kutsutaan käsitteellä ”driving forces” (tai ”drivers”). Muutosvoimat voivat olla esimerkiksi yhteiskunnan sosiaalisia tilanteita, perususkomuksia, käsityksiä ja ilmiöitä. (Rubin, A. [viitattu 18.9.2021].)

Vuoden 2020 Covid-pandemia on yksi esimerkki maaseudulle vaikuttavista muutosvoimista, sillä se aiheutti maallepaon ja etätöön tekemisen lisääntymisen vahvistaen myös monipaikkaisuutta.

4.2 Maaseudun tarpeiden ja muutosvoimien tunnistamisen esimerkki PoliRural-hanke

PoliRural – Future Oriented Collaborative Policy Development for Rural Areas and People -hankkeen tavoitteena on kehittää ennakoivaa ja osallistavaa maaseutupolitiikkaa pilottialueena Häme (Kanta- ja Päijät-Häme). Hankkeen tavoitteena on synnyttää monitieteelliseen tutkimukseen perustuvaa tietoa paremman päätöksenteon tueksi toteuttaen uudenlaista tulevaisuuteen katsovaa yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Hankkeessa tutkitaan, mikä tekee maaseutualueista kiinnostavia paikkoja elää, tehdä töitä ja aloittaa yritystoimintaa. Hankekokeilun ensimmäisessä vaiheessa priorisoitiin kuusi maaseudun tarvetta ja niihin vastaavia politiikkatoimia, jotka olivat:

- Monipaikkaisuuden tukeminen asumisessa ja työskentelyssä
- Uuden yrittäjyyden tukeminen maaseudulla ja maatiloilla
- Kiertotalouden osaamisen ja TKI-toiminnan tukeminen biotalouden aloilla
- Uusien asukkaiden ja yritysten sopeutumisen helpottaminen maaseutuyhteisöön
- Nuorien houkuttelevuus asumaan ja työskentelemään maaseudulla

- Julkisten palveluiden saavutettavuuden kehittäminen ja turvaaminen maaseudulla.

Samassa yhteydessä laadittiin myös tärkeimpien muutosvoimien analyysin luettelo, joihin voidaan vaikuttaa poliittisilla valinnoilla:

- Maaseudun vinoutunut ikäjakauma
- Laajakaistan saatavuus
- Yrittäjyys ja uuden liiketoiminnan kehittäminen
- Ilmastonmuutos
- Aluepolitiikka
- Huoli planeetasta, ympäristöstä ja ilmastosta.

(Maaseutupolitiikka 29.4.2021.)

4.3 Maaseudun tarpeet ja muutosvoimien tunnistaminen Etelä-Pohjanmaalla

Etelä-Pohjanmaan alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma 2023-2027 on määritellyt Etelä-Pohjanmaan maaseudun keskeisimpien painopisteiden päämäärät, kehittämistavoitteet ja -tarpeet sekä keinot tavoitteiden saavuttamiseksi. Nämä painopisteet ovat yhteneväiset maatalouden rakennetukien tavoitteiden kanssa, joita Etelä-Pohjanmaalla ovat maataloustuotannon kilpailukyvyyn ja kannattavuuden parantaminen, tuotannollisten olosuhteiden sekä tehokkuuden parantaminen, kestävän ympäristön tilan edistäminen sekä nuorten yrittäjien kannustaminen ja lisääminen alalle. Etelä-Pohjanmaan maaseudun keskeisimpien painopisteiden katsotaan liittyvän:

- Ruokaketjun kilpailukyvyyn vahvistamiseen ja uudistamiseen
- Maakunnan yritystoiminnan ja yrittäjyyden edistämiseen
- Maaseudun elinvoiman edistämiseen
- Asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseen

Tunnistettaessa maaseudun muutosvoimia Etelä-Pohjanmaalla täytyy ottaa huomioon, että uuden alkavan CAP-kauden tukemisen reunaehdot ja alueella käytettävissä olevat varat eivät ole vielä selvillä. Edellä mainitut kehittämistarpeiden synnyttämien muutosvoimien tukeminen näyttäisi kuitenkin olevan mahdollista eri välinein 2023 alkavalla CAP-kaudella. Lyhenne CAP27 tulee EU:n yhteisen maatalouspolitiikan tulevasta rahoituskaudesta (Common Agricultural Policy, CAP), jota tullaan soveltamaan vuosina 2023–2027. Tulevan rahoituskauden tavoitteita ovat mm. ilmastonmuutoksen hillitseminen ja siihen sopeutuminen, oikeudenmukaisen tulotason ja kilpailukyvyn edistäminen, uusien viljelijöiden saaminen alalle sekä maaseutualueiden elinvoimaisuuden lisääminen. Tähän kansalliseen valmistelutyöhön liittyen ELY-keskukset valmistelevat yhdessä maaseudun kehittämissuunnitelmat alueen toimijoiden kanssa sekä paikalliset Leader-ryhmät valmistelevat omat paikalliset kehittämisstrategiansa. (Etelä-Pohjanmaan alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma 2023-2027, 2021.)

Kehittämissuunnitelmaan on sisällytetty alla kuvassa oleva CAP27 Etelä-Pohjanmaan SWOT-analyysi, joka tunnistaa alueen sisäisen ympäristön vahvuuksia ja heikkouksia sekä ulkoisen ympäristön mahdollisuuksia ja uhkia (Etelä-Pohjanmaan alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma 2023-2027, 2021).

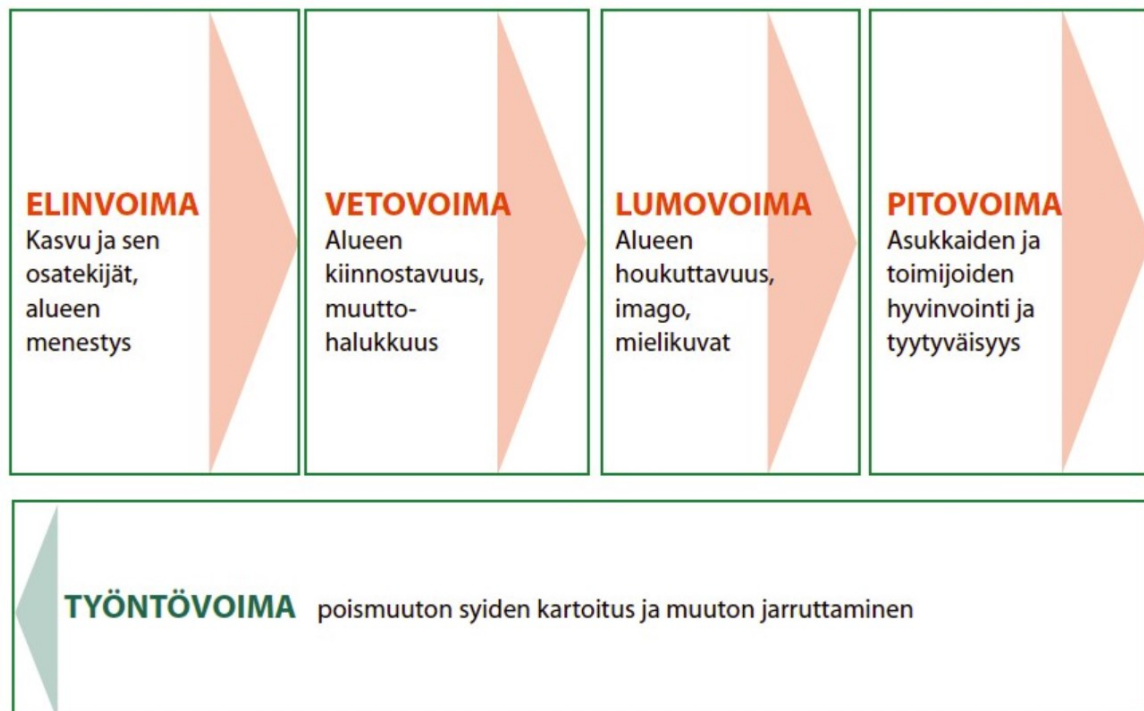
CAP27 Etelä-Pohjanmaan SWOT

Kuvio 2 CAP27 Etelä-Pohjanmaan SWOT (Etelä-Pohjanmaan alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma 2023-2027, 2021).

Esimerkkinä maaseudun muutosvoimia tunnistavasta hankkeesta Etelä-Pohjanmaalla on esimerkiksi Landemia-hanke, joka tutkii ja edistää toimia, joilla esille tulleita maallemuuton esteitä poistetaan. Hanke kehittää samalla kylien vetovoima- ja pitovoimatekijöitä sekä tutkii työntövoimia ja pyrkii jarruttamaan niiden vaikutuksia. Pilottikuntia hankkeessa ovat Isojoki, Karijoki, Ilmajoki, Evijärvi ja Soini. Kaksivuotisen hankkeen (3/2021–2/2023) saa rahoituksensa Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen kautta EU:n maaseuturahastosta ja hankkeen toteuttavat yhteistyössä Eteläpohjalaiset Kylät ja Luonnonvarakeskus.

Alla oleva kuvio Landemia-hankkeen kotisivuilta. Kuviossa jaotellaan maalle muuttamiseen liittyviä muutosvoimia.

Kuvio 3 Maaseudun muutosvoimat (Landemia-hanke 2021).

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimusmenetelmän kuvaus

Opinnäytetyössä on valittu käytettäväksi kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta. Laadullisella tutkimusmenetelmällä on pyritty selvittämään avainhenkilöiden kokemuksia ja näkemyksiä maa- ja puutarha-alan kausityöskentelemiseen liittyvästä monipaikkaisuudesta.

Opinnäytetyössä tutkimusaineisto kerättiin teemahaastatteluilla, joka on tutkimushaastattelun muotona yleisimmin käytetty muoto. Teemahaastattelusta käytetään myös termiä puolistrukturoitu haastattelu. Keskeiset tutkimusongelman aiheet ja teemat, jotka ovat välttämättömiä käsitellä ongelmaan vastaamiseksi, poimitaan teemahaastatteluun. Tavoitteena on haastateltavan oma kuvaus haastateltavan kannalta luontevassa järjestyksessä, tarvittaessa esittäen lisäkysymyksiä, joita ei suunnitella etukäteen. (Vilkkä, 2015, 79.)

5.2 Haastatteluaineisto

Opinnäytetyössä haastateltiin 11 huolellisesti valittua henkilöä. Kaikki henkilöt asuivat Etelä-Pohjanmaalla. Kolme haastateltavaa olivat soinilaisia tai lähipaikkakunnilla asuvia yrittäjiä maatalous-, puutarha- ja marja-alalta, joilla kaikilla oli kokemusta palkata ulkopuolista työvoimaa. Kaksi haastateltavaa olivat näillä aloilla työskenteleviä ja Soinissa asuvia ulkomaalaistaustaisia työntekijöitä, joista toinen oli puutarha-alan kausityöntekijä ja toinen oli vakituisesti Soiniin työn perässä muuttanut maataloustyöntekijä. Kyseiset henkilöt haastateltiin englanninkielisesti.

Opinnäytetyöhön haastateltiin myös kokeneita maatalous- ja puutarha-alan opettajia maantieteellisesti lähimpänä sijaitsevasta toisen asteen ammattioppilaitoksesta, Järviseudun ammatti-instituutista, Kurejoen toimipisteestä. Kyseisessä toimintayksikössä noin 170 tällä hetkellä opiskelevasta opiskelijasta noin 40–50 % on ulkomaalaistaustaisia.

Lisäksi haastateltiin kaksi soinilaissyntyistä ja kotiseudun hyvin tuntevaa asiantuntijaa; eläkeläistä tekniikan tohtoria Martti Laasasenahoa ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun erityisasiantuntijaa Kari Laasasenahoa sekä alueen yhteistyön hyvin tuntevaa Leader-toiminnan asiantuntijaa Kuudesta ry:n toiminnanjohtajaa Paula Erkkilää.

Haastattelut tehtiin keväällä ja kesällä 2021. Haastattelut suoritettiin kasvotusten tai Teams-kokouksena tietokoneen välityksellä. Haastattelurungon mukaiset kysymykset muotoiltiin suunnattuna yrittäjille, työntekijöille, asiantuntijoille ja opettajille, mutta ollen samojen teemojen alla. Haastattelun kysymykset on esitetty liitteessä 1, 2 ja 3. Haastattelussa selvitettiin mm. Soinin kunnan veto- ja pitovoimatekijöitä, sekä tekijöitä, jotka eivät tuota Soinille pitovoimaa. Esitettyjä kysymyksiä olivat esimerkiksi, minkälaista yhteistyötä kyseiset henkilöt toivoisivat Soinin kunnan kanssa ja minkälaisia kokemuksia heillä on kausityövoima-asiasta. Lisäksi tulevaisuuden kehittämisenäköaloja ja yhteistyötarpeita poimittiin. Haastattelut äänitettiin nauhurilla ja litterointiin, eli muutettiin kirjalliseen muotoon. Tätä litteroitua aineistoa käytettiin tutkimustuloksien analysoimisessa. Maatalous- ja puutarha-alan yrittäjien, työntekijöiden ja opettajien näkemykset ja kokemukset esitetään opinnäytetyössä anonymisti. Asiantuntijoiden Paula Erkkilän, Martti Laasasenahon ja Kari Laasasenahon näkemykset ja kokemukset esitetään opinnäytetyössä nimellä.

6 HAASTATTELUIDEN TULOKSET

6.1 Veto- ja pitovoimatekijät Soinin kunnassa

Haastatteluissa Soinin kunnan veto- ja pitovoimatekijöiksi nousivat selkeästi puhdas luonto, rauhallisuus ja yhteisöllisyys kaikkien haastateltavien näkökulmasta.

Soinia pidettiin myös kodikkaana, rehellisenä ja ystävällisenä asuinpaikkana.

Cozy place for me, and here it is quiet silence. I like I am an introvert and I like that, people from Soini are pretty friendly, always smiling". (H9.)

Ihmisten kanssakäyminen on Soinissa aika avointa ja rehellistä (Laasasenaho, M. (2021); H7).

Haastateltavien näkökulmasta Soinissa on tilaa ja väljyyttä toimia ja asioita voi toteuttaa ja niihin voi vaikuttaa helposti.

Ihminen saa olla uuden ajan uudisraivaaja Soinissa ja rakentaa oman elämänsä Soinissa (Laasasenaho, K. (2021); H8).

Haastatteluissa esille nousivat myös edulliset ja monipuoliset vapaa-ajanviettomahdollisuudet ja myös peruspalveluihin oltiin tyytyväisiä.

Soini is really nice place, because I saw that this is small city. Living here is very calm and people are always smiling, even my English is not so good. So living here it is cool I think. The best places are the good sporting public places are comfortable and the things you need to your life like what you need for it is here. (H11.)

Soinia pidettiin myös yrittäjämyönteisenä kuntana ja yksi haastateltava piti ilmaista päivähoitoa vetovoimatekijänä. Lisäksi olemassa olevia työpaikkoja pidettiin vetovoimatekijänä.

Yksi haastateltava piti myös omaa sosiaalista verkostoaan ja juuriaan vetovoimatekijänä.

6.2 Veto- ja pitovoimatekijöitä alentavat seikat Soinin kunnassa

Haastatteluissa esille nousivat yleisesti Soinin kunnan veto- ja pitovoimaa alentavaksi tekijäksi pitkät sisäiset etäisyydet ja välimatkat isoimpiin kaupunkeihin ja Soinin kunnan vähäiset mahdollisuudet tarjota erilaisia työpaikkoja, asumisratkaisuja, joukkoliikennettä, opiskelumahdollisuuksia ja harrastusmahdollisuuksia sekä yökerho- ja ravintolapalveluita.

Sehän on tunnettu tosiasia, että Soini sijaitsee maakunnan rajalla; eli yksistään se raja vähentää tekijöitä, jotka houkuttavat ihmisiä muuttamaan (Laasasenaho, M. (2021); H7).

“Leveiden hartioiden puute” ja väestön alhainen koulutus- ja tulostaso sekä negatiivinen syrjäkylän maine ja Soinin heikko tunnettavuus koettiin myös veto- ja pitovoimaa alentavaksi tekijäksi. Myös työvoiman saatavuuden vaikeus koettiin yritysnäkökulmasta ongelmaksi. (Laasasenaho, K, (2021); H8.)

Yksi haastateltava koki, että ei löydä tarpeeksi tietoa Soinista ja sen tarjoamista mahdollisuuksia ja että myös palvelujen aukioloajat eivät ole riittävät tai tarpeeksi sähköiset ja saavutettavat.

6.3 Yritysten kokemukset kausityövoimasta

Kaikki haastatellut yrittäjät omasivat useiden vuosien kokemuksen kausityövoiman käytöstä ja kaikki hankkivat kausityövoimansa tällä hetkellä omien verkostojen kautta, minkä kokivat hyvin toimivaksi ja työnvälittäjiä ei tällä hetkellä käytetty. Aikaisemmin työvoimaa oli hankittu esimerkiksi Järviseudun ammatti-instituutin ja TE-palvelujen kautta. Yksi haastateltava kertoi, että muilla samalla alalla toimineilla suomalaisilla yrittäjillä on ilmennyt ongelmia ulkomaalaisten välittäjien kanssa, jotka kiristävät rahaa kausityöntekijöiltä ja kontrolloivat heitä.

Tällä hetkellä haastatellut yrittäjät käyttivät maatalous- ja puutarha-alaan liittyvää kausityövoimaa yhteensä noin 50 henkilöä vuoden aikana.

Kaikki haastatellut yrittäjät arvioivat, että tulevaisuudessa kausityövoiman tarve tulee todennäköisesti kasvamaan ja kaikille oli tärkeää, että samat kausityöläiset palaavat työskentelemään. Yrittäjät kokivat mielekkääksi, että kokeneemmat työntekijät perehdyttivät uusia työntekijöitä omalla äidinkielellään.

Kahden yrittäjän verkostot olivat laajat Ukrainassa, mistä suurin osa kausityövoimasta tällä hetkellä tulee.

Ukrainasta tulee todella hyvätasoista työporukkaa, jopa ekonomi- ja hallintopuolen koulutustason henkilöitä. Mitä pidempiä työsopimuksia heille tarjotaan, sitä enemmän työn kannattavuus lisääntyy ja se kehittyy. Kehittymistä ei tapahdu lyhyessä työsuhteessa. (H10.)

Kaikilla yrittäjillä oli positiivia kokemuksia kausityövoiman hankkimisesta ja käyttämisestä, mutta maahanmuuttoviraston byrokratia koettiin ongelmaksi kahden paljon ulkomaalaista kausityövoimaa käyttävän yrityksen osalta. Koronarajoitukset, pitkät käsittelyajat, jatkuva arvaamattomuus ja tulkintojen muutokset sekä alakohtainen työlupa koettiin epävarmuutta aiheuttavaksi tekijäksi. Kaksi haastateltua yrittäjää olikin pyrkinyt pidentämään kausityöläisten työsopimuksia osaavan työvoiman saatavuuden varmistamiseksi. Yksi haastateltava yrittäjä kertoi, että tällaisten työntekijöiden palveluja on myyty myös ulkopuolelle, esim. metsätöihin.

6.4 Kausityövoiman sitoutumiseen vaikuttavat tekijät

Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että ennen kaikkea työpaikan löytyminen on tärkein tekijä alueelle sitoutumiseen.

Yrittäjät kokivat tärkeäksi, että työntekijöitä kohdellaan hyvin ja että samat työntekijät palaavat takaisin. Kunnan tarjoamista mahdollisuuksista yritykset toivoivat tietopakettia jaettavaksi työntekijöiden omalla äidinkielellä. Yrittäjät olivat pyrkineet sitouttamaan kausityöntekijöitä kohtelemalla heitä hyvin, kuten tarjoamalla apuaan neuvomisessa, maksamalla hyvää palkkaa, antamalla työntekijöille mahdollisuuden kehittää omaa työtään, tarjoamalla auton ja saunatilat käyttöön vapaa-ajalle, auttamalla etsimään asuntoa sekä harrastusmahdollisuuksia

ja tukemalla myös työntekijän perheen hyvinvointia. Yrittäjät ja myös opetushenkilöstö kertoivat haastatteluissa, että osalle kausityöntekijöistä oli tullut pettymyksiä pienen paikkakunnan vähäisistä mahdollisuuksista ja osalle työ oli ollut liian raskasta fyysisesti tai muuten erilaista, kuin olivat kuvitelleet. Myös yrittäjille oli tullut pettymyksiä, jos työntekijän CV:n tiedot ja käytännön osaaminen ei vastannutkaan toisiaan. Yrittäjät kertoivat, että osa kausityöntekijöistä haluaa ehdottomasti palata kotimaahansa ja osa työntekijöistä toivoo muuttavan alueelle. Yksi yrittäjä toi esille haastattelussa, että osa kausityövoimasta voidaan sitouttaa alueelle yhteistyössä muun alan yrittäjien kanssa tarjoten työtä ympärivuotisesti yhteistyössä, mutta esim. ulkomaalaisten työlupa on vain alakohtaista ja siksi ideaa on erittäin vaikea toteuttaa käytännössä.

Työntekijät kokivat Suomen hyväksi maaksi asua ja kertoivat, että omassa kotimaassa tarjolla ei ole mahdollisuuksia tällä hetkellä menestyä taloudellisesti, mutta Suomessa ansaitun palkan avulla he voivat toteuttaa unelmiaan. Haastatellut työntekijät eivät kuitenkaan nähneet itseään pysyvänä Soinin kunnan asukkaana tulevaisuudessa, vaan haaveilivat opiskelumahdollisuudesta ja myös alan vaihdosta ja laajemmasta mahdollisuudesta valita työpaikka. Kuitenkin he pitivät tämän hetken työtään mielekkäänä ja tähän elämäntilanteeseen sopivana työnä ja olivat kiitollisia siitä, että olivat saaneet töitä ilman alan koulutusta. Yksi haastateltu työntekijä piti merkittävänä sitä, että sai puhua omaa äidinkieltään työyhteisössä ja se auttoi häntä kotiutumaan.

I really think that Finland is my country. I like everything. Here in Finland, I can exist like I want. I can do what I want. I bought a car here; in my country I cannot know how many years I should work just to have a one car. (H9.)

There is no connection with my education in my own country and the work I am doing right now. Because my education is about the Management. So, I think about study here more and maybe it will happen someday. He took us to this job without any education from this field. (H11.)

Asiantuntija Martti Laasasenahoa (2021) haastateltaessa esille nousi pienen paikkakunnan yleinen ilmapiiri vastaanottaa ulkomaalaista kausityövoimaa. Ja sitoutumiseen vaikuttavana tekijänä nähtiin työntekijän positiiviset lähikontaktikokemukset sekä maahanmuuttajan

käytännön tarpeiden ja työnantajan tarpeiden kohtaaminen. Haastateltu Kari Laasasenaho (2021) näki, että Etelä-Pohjanmaalla ei olla yleisesti totuttu perehdyttämään työntekijöitä itselle vieraalla kielellä ja puuttuva rutiini jarruttaa yrityksen mahdollisuutta palkata ulkomaalaista työvoimaa, joka kuitenkin voisi jatkossa perehdyttää tulevia työntekijöitä omalla äidinkielellään verkoston kasvaessa. Tärkeäksi nähtiin myös mahdollisuudet osallistua suomenkielen- ja kulttuurin opiskeluun ja kotouttamisohjelmaan sekä mahdollisimman tarkat työn perehdyttämisohteet työntekijän omalla äidinkielellä, jolloin työn tehokkuus säilyisi.

Asiantuntija Paula Erkkilä (2021) näki monialaisen seutukunnallisen yhteistyön ja hankkeistamisen mahdollisuutena rakentaa työkaluja työvoiman sitouttamiseen.

Opetushenkilöstön haastatteluista korostui työntekijän sitoutumiseen alueelle oman tukiverkoston sijainti ja tarjolla olevien työtehtävien kesto ja työnantaja nähtiin tärkeässä roolissa sitoutumisessa. Osalla kausityöntekijöistä voi olla päämääränä saada alaan liittyvä opetus ja työkokemus Suomessa, jonka jälkeen perustavat yrityksen omaan kotimaahansa. Sitoutumisen arveltiin olevan voimakkaampaa, mitä pidempi opiskeluprosessi oli, sillä sen aikaa katsottiin tapahtuvan mielipiteiden muutoksia ja kotoutumisprosessia. Myös asumisviihtyvyydellä ja harrastustoiminnalla katsottiin olevan positiivinen vaikutus sitoutumiseen. Yhteydenpito kunnan puolelta opiskelijoihin ja työharjoittelijoihin koettiin tärkeäksi ja haastateltavat korostivat myös harrastustoimintojen, asuntojen, tonttien ja maksuttoman varhaiskasvatuksen mainostamista. Myös opetushenkilöstö nosti esille saman asian, kuin yrittäjät; aina työ ei käytännössä ollutkaan sitä, mitä opiskelija oli alalla hakeutuessaan ajatellut ja esimerkiksi työn fyysinen raskaus saattoi yllättää työharjoittelijan.

Tukiperhe- ja ystävyystoiminnan ja avioitumisen arveltiin lisäävän sitoutumista.

Sitoutumiseen katsottiin vaikuttavan myös työnantajan ja työntekijän kykyä ymmärtää toisiaan ja toisten kulttuuria. Sitoutumiseen katsottiin myös vaikuttavan, minkälaisia neuvoja saatiin muilta alueelle muuttaneilta, riippumatta siitä, pitivätkö heidän antamat neuvot paikkaansa vai ei.

Kysyvät sellaisilta henkilöiltä neuvoa, jotka ovat tulleet Suomeen aikaisemmin, ja tällainen henkilö saattaa antaa neuvoja, mitkä eivät olekaan oikein. Myös kulkeminen, ei välttämättä kaikilla ole autoja, monet haluaisivat Soiniin töihin, mutta ei ole kyytiä. (H2.)

6.5 Kuntamarkkinointia edistävät tekijät

Haastattelussa selvisi, että Soinin kunnan markkinoimisessa voi korostaa enemmän positiivisia englanninkielisiä somepostauksia ja positiivisten miellekuvien synnyttämistä verkostojen kautta, erityisesti täällä asuvien asukkaiden omissa postauksissa sekä kunnan omissa postauksissa. Mainonnan tulee olla kustannustehokasta ja kohdennettua ja toimintamallin tulee olla loppuun asti mietitty. (Laasasenaho, K. (2021); H8.)

Asiantuntija Laasasenaho, M. (2021) korosti erottautumista muista asuinkunnista.

Suomessa on 300 muutakin kuntaa, joissa on rauhallista ja puhdas luonto. Mikä on se tekijä, jolla Soini erottautuu muista kunnista ja mikä todella vetäisi? Vaikea keksiä. Ehkä se voisi olla kotiseuturakkaus ja rakkaus luontoon, vedenjakaja-alue, ylämaan luonto, kuin lapin sormi. (Laasasenaho, M. (2021); H7.)

Ympäristön siisteyttä korostettiin myös markkinoitavaksi ja markkinointivalttina tulevaisuudessa voi erään haastateltavan mukaan olla pienyrittäjien tukeminen uusilla toimintamalleilla.

Yksi haastateltava korosti esim. harrastusmahdollisuuksien tiedottamista ja visuaalista sisältöä, jossa hyvä kuva kertoo sisällöllisesti paljon informaatiota, varsinkin tilanteessa, jossa markkinointiin liittyvä teksti ei ole lukijan omalla äidinkielellä.

6.6 Yhteistyön kehittäminen

Haastattelussa selvitettiin tarpeita asiaan liittyvään yhteistyöhön.

Asiantuntija Kari Laasasenahon (2021) mukaan molemminpuolinen yhteistyö kaupungin ja maaseudun välillä tarjoaa mahdollisuuksia osaavaan johtamiseen ja liiketoiminnan kehittämiseen. Hänen mukaansa pk-yrityksillä ja perheyrityksillä ei välttämättä ole valmiutta johtamiseen, mutta sitä on mahdollista hankkia yhteistyössä, verkostojen kautta kaupunkikeskuksista. Etätyön mahdollistaminen molempiin suuntiin kaupunkialueiden ja maaseudun välillä tulee lukea jo työpaikkailmoituksissa. Laasasenahon mukaan kunnalla tulee olla selkeä yhteistyöllä rakennettu toimintamalli yrityksille rekrytoinnin tueksi ja viihtymispolku monipaikkaisten asukkaiden tueksi, jolloin viihtymättömyys ei estä työvoiman saantia. (Laasasenaho, K. (2021); H8.)

Tärkeintä on saada osaamalla johtamista. Kyse ei ole kaupunki vastaan maaseutu- ajattelusta. (Laasasenaho, K. (2021); H8.)

Asiantuntija Martti Laasasenahon (2021) mukaan yhteistyössä on tärkeää rakentaa uutta voimakasta yrityksiä kannustavaa aluepolitiikkaa ja vaikuttaa yksilöihin. Yhteistyötä tulee tiivistää resurssien ohjaamisena monipaikkaisten verottamiseen vaikuttamiseen ja esim. kaksoiskansalaisuuden mahdollistamiseen. Yhteistyötä tarvitaan myös hänen mukaansa markkinoinnin, kuljetuskustannusten ja ammattitaidon kehittämiseen. (Laasasenaho, M. (2021); H7.)

Haastateltu maatalousyrittäjä näki yhteistyömahdollisuuksia hanketyön puitteissa ja yritys yhteistyö muiden alojen kanssa kiinnosti, erityisesti, jos yrittäjillä on tarjota työtä kausityöntekijöille muuna aikana, kuin hänen työsesonkiaikanaan. Hänen mukaansa paikallisen energiatuotannon kehittäminen voi houkutella uusia isompia yrityksiä alueelle. Yhteistyömahdollisuuksia hän näki myös eläintilojen yrittäjien lomien järjestelemiseen ja turvesoilta vapautuvien maa-alueiden uudelleenkäyttämisessä ja esim. kuiviketurpeen korvaamisessa. (H6.)

Jonkinlainen keskusteluyhteys, että tiedämme toistemme tarpeista ja niin kuin näistä tilanteista, mutta on se myös kiinni työntekijöistä ja heidän tarpeistaan. Räättälöity paketti, joka sisältäisi yrittäjien näkökulman, että työntekijöiden näkökulman ja täsmällisen osaamisen tarpeet. (H6.)

Haastateltu marja-alan yrittäjä toivoi yhteistyötä venäjänkieliseen koulutukseen ja jatkojalostamisen kehittämiseen. Tällä hetkellä yhteistyö kausityövoiman käyttämisessä muiden yrittäjien kanssa yhteistyössä on haastateltavan mukaan kaatunut raskaaseen byrokratiaan. (H4.)

On niin työläs prosessi, että ei ole intressejä yrityksellä viedä eteenpäin, muiden alojen vaadittavia sertifikaatteja, esim. hitsaussertifikaattia (H4).

Leader-rahoituksen tunteva asiantuntija Paula Erkkilä (2021) korosti selvityshankeyhteistyötä, jossa lähikunnat voisivat koota maakunnallisen hankkeen (Erkkilä, P. (2021); H5).

Yksi haastateltu yrittäjä korosti yritys yhteistyössä samaa tarjottavaa minimipalkkaa ja varman työn tarjoamista eri työnantajien välillä. Hänen mukaansa myös onnistumisen kokemusten jakaminen muiden yrittäjien kanssa on tärkeää ja yrittäjien välinen yhteistyö riippuu myös sijainnista. (H10.)

Haastateltu opetushenkilöstö korosti yhteistyötä myös paikallisen Järvi-Pohjanmaan Yrityspalvelu Oy:n kanssa, jossa JPYP:n kautta voi ottaa yhteyttä alan opettajiin. Esimerkkinä tuotettiin myös mahdollisimman tarkan tiedottamisen tarvetta, kuten milloin yritykset tarvitsevat työntekijöitä ja minkälaisen jatkotarjontamahdollisuuden tarve sisältää. Opetushenkilöstö korosti erityisesti kielenopiskeluun liittyvää yhteistyön rakentamista, joka voi rakentua kausityön ulkopuolelle etäopiskelupakettina.

Yksi haastateltu työntekijä toivoi harrastusten tarjoajien tiedottavan yhteistyössä esim. Facebookissa alueella tarjolla olevista mahdollisuuksista. Yhteydenpitoryhmän muodostuminen myös muiden kausityöntekijöiden kanssa nostettiin esille.

6.7 Osallistava strategiatyöskentely ja sen mittaaminen

Asiantuntija Kari Laasasenaho (2021) korosti työntekijöiden viihtymispolun rakentamista ja tiedottamista strategiatyöskentelyssä. Myös oikeat ja taidokkaat henkilöt tulee löytää

strategiatyöskentelyyn. Mahdollisuutta kokeilla asumista alueella pitää korostaa ja toimintamallin tulee olla tarkasti loppuun asti mietittynä. Tällainen toimintamalli voi olla Laasasenahon mukaan jonkinlainen ”osaajien löytymisen tiekartta”, jossa hyödynnetään osallistuneiden valmiina olevia verkostoja. (Laasasenaho, K. (2021); H8.)

Asiantuntija Martti Laasasenahon (2021) mukaan strategiatyössä lähtökohtana on ihmisten toimeentulon turvaaminen. Samalla strategiatyössä tulee kartoittaa osallistuvien taitoja sekä löytää keinoja hyödyntää näitä taitoja kunnan kehittämisessä.

Vaikea kysymys, ihmisten sitouttaminen on tärkeää. Kannattaa kuunnella asianosaisia tarkalla korvalla. Sitä myötä löytää yhteisiä tekijöitä, joita voisi kehittää. Mutta toinen asia on, että miten hyvin asiat ovat toteutettavissa ja millä resursseilla? (Laasasenaho, M. (2021); H7.)

Leader-asiantuntijan mukaan strategian kehittämiseen voi ottaa mukaan muita kuntia, jotka käyttävät kausityövoimaa.

Haastatellut yrittäjät korostivat strategian osallistamisessa kausityöntekijän tavoittamista esim. tervehdyspaketilla. Strategiassa tulee huomioida työpaikan löytymisen avustaminen ja asumisjärjestelyt ja muu elämä. Toiveita voidaan hahmottaa konsulttityöllä ja strategiaan osallistamiseen tulee resursoida työntekijä. Asioita tulee tarkastella kausityöntekijöiden silmillä. (H6.)

Haastatellut työntekijät pitivät aihetta liian vaikeana vastata, kuinka voivat osallistua kuntastrategian kehittämiseen ja kuinka sitä voi mitata.

Hard question, I don't know what to answer for you, I don't know, it is hard for me. I think I am too small person to, I am a little bit shame, I don't know Finnish language, and need to use English every places. (H9.)

I don't know what to do in the future. For me I am from another kind of country, so for me the city is so small, I have some ambitious and I would like to live in another more bigger city. (H10.)

Haastateltu opetushenkilöstö korosti opiskelijoiden ja kausityöntekijöiden kutsumista vierailulle Soinin kuntaan esimerkiksi kerran vuodessa sekä yhteydenpitoa ja yhteistyötä Soinin kunnan ja Järviseudun Koulutuskuntayhtymän välillä. Yhteydenpidossa tulee huomioida myös etäosallistumismahdollisuus ja se tulee olla linkitettyä kuntastrategiaan. Strategia tulee myös kuvata ”ruohonjuuritasolla” ja resursseja sen onnistumisen mittaamiseen, jatkokehittämiseen, arvioimiseen ja päivittämiseen on varattava. Strategiassa voi haastateltujen mukaan edetä alkukartoituksen ja tutustumisen jälkeen synnytettäviin kulttuuriryhmiin, jossa jokainen voi halutessaan kertoa miksi on tullut Soiniin työskentelemään ja miten haluaisi aluetta kehittää. Jatkotyöskentelyn kannalta säännölliset kokoontumiset nähtiin tärkeäksi haastatteluissa. Tyytyväisyyskyselyt, väkiluvun ja yritysten määrän kehityksen seuraaminen koettiin hyödyllisiksi mittareiksi.

6.8 Koulutuksen ja tutkimustyön kehittäminen maatalous- ja puutarha-alalla

Haastatteluissa esille nousseita koulutus- ja tutkimustyöaiheita olivat:

- Kansainvälisyys
- Markkinointi
- Erikoistuminen
- Jatkojalostus
- Luontaistuotteiden ja päivittäisten erikoistavaroiden paikallinen tuottaminen
- Verkostojen kehittäminen kotimaassa ja ulkomailla
- Yritysjohtaminen
- Ilmastokysymykset ja sen tuomat uudet liiketoimintamahdollisuudet
- Maatalous- ja puutarha alaan liittyvän kansainvälisten yrityskauppojen edistäminen ja toimintamallin luominen, joka pohjautuu esim. ravintola-alan kansainvälistymiseen
- Ulkomaalaisen työvoiman rekrytointi
- Suomen kielen joustava web-opetus
- Pienryhmätoiminta
- Monialainen ryhmätoiminta
- Oman alan ryhmätoiminta

- Esimieskoulutus ja henkilöstöjohtaminen
- Uudet energiantuotantomahdollisuudet
- Metsäisen ja soisten alueiden hyödyntäminen kotieläintuotannossa
- Ympäristökasvatus
- Väärien ja vanhanaikaisten työkäytänteiden purkaminen pois opetuksesta
- Opintoretkien järjestäminen
- Puuvartisten kasvien menestyminen alueella
- Kestävä sosiaalinen kehitys

6.9 Muuta esille tullutta, vapaa sana

Haastatteluissa ilmeni, että opinnäytetyön aihe nähtiin tärkeänä ja kaikki haastatellut kokivat haastattelun positiivisena kokemuksena, joskin osa haastatelluista koki osan kysymyksistä laajoiksi ja vaikeiksi.

Jos kehitetään harvaan asuttua maaseutua, uusien yrittäjien ja uusiutuvien yrittäjien löytäminen, resurssit, osaaminen ja kansainvälisyys ovat perustekijöitä ja näihin neljään tulee keskittyä (Laasasenaho, M. (2021); H7).

Ihan hyviä selkeitä kysymyksiä, hyvä aihe (H6).

Ihan kiva, että näitä selvitetään, ja näitä tilanteita. Kyllähän pienet kunnat tarvii lisää asukkaita ja jos ei suomalaisia saa tarpeeksi, niin sitten ulkomaalaisia, että jonkun näköinen sit semmonen integraatio pitää rakentaa tähän yhteiskuntaan ja miten kunta voisi sitä edistää, kotouttamista. (H4.)

I am really grateful you put your attention for small person like me. I really like the friendliness of Finnish people. You got your independence from Russian, I am really proud of you Finnish people. Every day something wondering me, all the seasons really beautiful. (H9.)

Meillä on tosi paljon mahdollisuuksia Soinissa, mutta kaikki ei välttämättä näe niitä kun eivät asu Soinissa. On tärkeää, että kerromme muille myös meidän historiasta ja perinteistä ja kulttuurista ja että ulkomaalaistaustaiset saavat myös psykologista tukea, sillä heillä on paljon kysymyksiä. (H2.)

7 YHTEENVETO JA POHDINTAA

7.1 Johtopäätökset

Haastattelun tuloksista voi päätellä, että maatalous- ja puutarha-alan yrittäjillä on olemassa jo valmiita verkostoja ja kanavia rekrytoida kausityöntekijöitä ja he ovat tyytyväisiä käyttämäänsä metodiinsa. Kaikki haastateltavat yrittäjät arvelivat todennäköisesti kausityövoimatarpeensa kasvavan. Haastattelun tuloksista voi päätellä, että yrittäjillä on halu sitouttaa kausityöntekijöitään. Näin ollen yhteistyölle Soinin kunnan kanssa on olemassa pohjaa, sillä kunnalle monipaikkaiset työntekijät tuovat elinvoimaa ja työnantajat toivovat samojen työntekijöiden palaavan. On myös erittäin tärkeää, että esimerkiksi Landemia-hankkeen puitteissa huomioidaan maatalous- ja puutarha-alan kausityövoimaan liittyvät työntekijät.

Monipaikkaisuutta edistää ennen kaikkea molemminpuolinen yhteistyö maaseudun ja kaupunkikeskusten työmahdollisuuksien tarjoamisessa. Haastattelujen perusteella Soinin kunta voi ottaa aktiivisemmän roolin seutukunnallisen tai maakunnallisen hankkeen puitteissa luodakseen alueen yrityksille uudenlaisen toimintamallin sitouttaa kausityöntekijöitä ja monipaikkaisille työntekijöille valmiiksi rakennetun viihtyvyyspolun. Mikäli tietyt muutosvoimat kuten Covid-pandemian synnyttämä maallepako ja etätyön lisääntyminen voimistuvat tulevaisuudessa, hoituvat useat työtehtävät, kuten asiantuntijatehtävät yhä enemmän etätyön kautta. Tämä voi tarkoittaa, että jatkossa kausityövoiman verkostojen kautta tulevien mahdollisesti alueella tulevaisuudessa asiantuntijoina työskentelevien henkilöiden paikkakunnalle sitoutumiseen vaikuttavat tekijät riippuvat enemmässä määrin paikallisista olosuhteista ja hyvinvointiin sekä opiskeluun liittyvistä palveluista.

Haastattelun tuloksista koottiin alla oleva SWOT-analyysi kausityöntekijöiden sitouttamisesta ja monipaikkaisuudesta Soinissa.

	Edistävät tavoitteiden saavuttamista	Haittaavat tavoitteiden saavuttamista
S I S Ä I S E T T E K I J Ä T	VAHVUUDET: -Puhdas luonto -Rauhallisuus, avoimuus, ystävällisyys ja yhteisöllisyys -Helppo vaikuttaa ja toteuttaa -Hyvät peruspalvelut -Hyvät vapaa-ajanviettomahdollisuudet -Yrittäjämysteisyys -Ilmainen varhaiskasvatus -Kotiseuturakkaus ja uudisraivaajahenki -Vedenjakaka-alue, ylämaan luonto, ”Lapin sormi” -Yritysten ja kunna halu sitouttaa kausityöntekijöitä -Kausityöntekijöiden taidot, osaaminen ja verkostot -Työntekijöiden hyvä kohtelu -Yritysten olemassa olevat verkostot -Etätyömahdollisuudet -Etäopiskelumahdollisuudet	HEIKKOUEDET: -Sijainti maakunnan rajalla -Etäisyydet isoihin kaupunkeihin ja pitkät välimatkat -Pienen kunnan vähäiset mahdollisuudet tarjota töitä, joukkoliikennemahdollisuuksia, harrastuksia ja viihdettä -Palvelujen puute -Soinin huono tunnettavuus -Syrjäkylän negatiivinen maine -Kokemattomuus ja rutiinin puute palkata ulkomaalaista työvoimaa -Alhainen koulutustaso -Alhainen tulotaso -Pienen paikkakunnan ”kapeat hartiat” -Työvoiman saatavuus heikko --Tarjolla olevien työpaikkavaihtoehtojen vähyys -Palkkaerot ja epävarmuus työstä -Työntekijöiden tiedonpuute työnantajien tarpeista
U L K O I S E T T E K I J Ä T	MAHDOLLISUUDET: -Suomella hyvä maine -Kohdennetun mainonnan tehostaminen -Kausityövoiman tarpeen lisääntyminen -Tukiverkoston ja yritysysteistyön laajentaminen -Molemmipuolinen yhteistyön laajentaminen kaupunki ja maaseutu -Maakunnallinen ja seutukunnallinen hankeyhteistyö -Yhteistyö kunta ja oppilaitokset -Yritysten väliset yhteiset työpaikat -Uuden toimintamallin luominen yritysten käyttöön -Viihtyvyyden luominen kausityöntekijöiden käyttöön -Uudet energiatuotantoon ja ilmastokysymyksiin liittyvät mahdollisuudet -Kulttuuriryhmien synnyttäminen -Osaamisen lisääminen kaupunkikeskusten verkostojen kanssa ja liiketoiminnan kehittäminen -Kaksoiskuntalaisuuden mahdollistuminen -Etätyön lisääntyminen -Jatkojalostus -Henkilökohtaisten taitojen kartoittaminen ja hyödyntäminen	UHAT: -Suomenkielen opiskelumahdollisuuksia ja vaihtoehtoja vähän -Koronarajoitukset -Migrin byrokratia, hitaat työlupien käsittelyajat -Byrokratia -Työlupien yhdisteleminen eri alojen välille ongelmallista -Työntekijän epärealistinen kuva alasta -Työnantajan epärealistinen kuva työntekijän osaamisesta -Väärä informaatio, joka leviää verkostoissa -Heikentynyt aluepolitiikka -Työntekijöiden viihtymättömyys -Verotusoikeus säilyy vain yhteen asuinpaikkaan -Resurssien puute -Haluttomuus osallistua ja vaikuttaa

Kuvio 2 Maatalous- ja puutarha-alan kausityövoiman sitouttaminen ja monipaikkaisuus Soinissa SWOT

Kyseistä SWOT-analyysia peilattiin opinnäytetyön teoriaosuudessa kuvattuun CAP27 Etelä-Pohjanmaan SWOT-analyysiin.

Haastattelujen tuloksista voi päätellä, että kausityön sitouttamisen vahvuustekijöitä Soinin kunnassa voidaan entisestään vahvistaa alkavan CAP-ohjelman myötä, missä alihankinta, verkostoituminen ja vahva maatalous ovat merkittävässä roolissa. Maakunnallisesti katsoen ruokaketjun kattavuus, kehittämistyössä mukana olevat isot alueen elintarvikejalostajat ja teknologiateollisuus voivat vahvistavaa myös Soinin kunnan kausityövoiman sitouttamista. Alueella on aktiivisia kehittämistoimijoita ja haastatellut maa- ja puutarha-alan yrittäjät kertoivat olevansa omalta osaltaan halukkaita yhteistyöhön. Haastatteluissa esille nousseet vahvuudet, kuten maaseudun luonto, väljyys, hiljaisuus ja puhdas luonto lisäävät asumisen viihtyisyyttä ja kokonaisvaltaista turvallisuutta ja alkavan CAP-ohjelman läpileikkaavat teemat; ympäristövastuullisuuden huomioiminen ja ympäristöosaamisen kaupallistaminen ja vienti vahvistavat niitä entisestään. Erityisen tärkeää on sitouttaa alueen kehittämiseen myös kausityövoimaan liittyvien henkilöiden omat valmiina olevat verkostot ja saada alueen yrittäjiä aktivoitumaan monialaiseen yhteistyöhön teemojen ympärille, joihin myös alkava rahoituskausi vastaa.

Haastattelun tuloksista voi päätellä, että kausityövoiman sitouttamista ja monipaikkaisuuden vahvistamista varten voi tuotteistaa ja markkinoida kohdennetusti Soinin kunnan sisäisiä vahvuustekijöitä, joita ovat esimerkiksi haastatteluissa esille nousseet puhdas luonto, yrittäjämysteisyys ja laadukkaat vapaa-ajanviettomahdollisuudet. Mainonnan tulee ottaa huomioon kausityöntekijöiden äidinkieli markkinoitaessa niitä myös kausityöläisten omien verkostojen kautta eri maissa.

Maatalous- ja puutarha-alan kausityövoiman sitoutumiseen ja monipaikkaisuuteen vaikuttavien ulkoisten ja sisäisten tekijöiden tuomia vahvuuksia ja mahdollisuuksia voidaan vahvistaa monialaisen Soinin kunnan järjestämän kehittämislähtöisen työpajatoiminnan avulla. Samalla kausityövoiman sitoutumiseen ja monipaikkaisuuteen vaikuttavia haittaavia sisäisiä ja ulkoisia tekijöitä heikkouksia ja uhkia voidaan lieventää luomalla konkreettisia ratkaisuja. Työpajojen

jälkeen konkreettiset ratkaisut voidaan tuoda osaksi Soinin kunnan strategiaa käytäntöön ja mitattavaksi.

Työpajojen aiheet voivat olla esimerkiksi tässä opinnäytetyössä haastatteluissa esille nousseita teemoja ja Soinin kunnan erityispiirteitä huomioivia seikkoja:

- Työpaja1: Ulkomaalaisen työvoiman selkeän, rutiinimaisen ja opastavan rekrytointimallin luominen yhteistyössä alueen luonnonvara-alan oppilaitoksen kanssa maatalous- ja puutarhayrittäjien käyttöön Soinin alueen erityispiirteet huomioon ottaen.
Yrittäjien tarjoaman yhteisesti räätälöidyn työvoimatarpeen selvittäminen ja kuvaus, missä kausityöntekijöiden yhdistetyt työpaikat eri yritysten välille ja siihen liittyvä byrokratia ratkaistaan. Työnantajien tarpeiden ja työnantajien tarjoamien työtehtävien vastikkeiden täsmentäminen, mitoittaminen, vuosikellottaminen ja selkeyttäminen seikkaperäisesti työtä hakeville henkilöille etukäteen ja myös toisten yrittäjien tietoon. Alalle vaadittavien sertifikaattien koonti ja alan työolosuhteiden tarkka kuvaus työntekijöille etukäteen sekä mahdollisen vuokratyön suunnittelu alakohtaisesti yrittäjien välille. Mahdollisten palkkaerojen taseus yhteistyössä muiden työnantajien kanssa. Tässä työpajassa on erityisen tärkeää huomioida hyvät mallit, kokemukset ja käytänteet jaettavaksi muille työnantajille esimerkiksi sekä esitellä jo toiminnassa olevia ulkomaalaisia verkostoja ja rekrytointimalleja.
- Työpaja2: Kausityövoiman viihtyvyyspolkumallin (asuminen, harrastaminen, kielenopiskelu, yhteisöllisyys ja etätyöinfra) rakentaminen Soinin ja lähialueen erityispiirteet ja mahdollisuudet huomioon ottaen. Jotta työntekijän ja mahdollisesti myös hänen perheensä viihtymättömyys ei estäisi työvoiman saantia on Soinin kunnan tarjottava loppuun asti räätälöity viihtymispolku alueella työskentelevälle kausityöläiselle. Info-paketti on tarjottava eri kielillä. Soinin kunnan tulee perustaa julkinen ja englanninkielinen Facebook-ryhmä, mikä keskittyy informoimaan työhön, mukaan lukien etätyöhön, vapaa-aikaan, hyvinvointiin, kielenopiskeluun ja monimuoto-opiskeluun ja viihtyvyyteen liittyvistä asioista kohdennettuna ulkomaalaisille. Tiedottamisessa on myös muistettava antaa realistinen kuva mm. joukkoliikenneyhteyksien heikosta kattavuudesta ja pienen kunnan suppeista mutta

riittävästä peruspalveluista. Samalla Soinin kunnan on tarkasteltava esim. omien sähköisten palveluidensa laatua.

- Työpaja3: Kausityöläisten ja heidän verkostojensa osaamisen ja taitojen kartoittamisen tiekartta. Yhteinen pohdinta ottaa taidot käyttöön Soinin kunnassa myös vapaa-ajan toimintaa koskien ja kehittäen. Tässä työpajassa erityisen tärkeää on kuunnella kausityöntekijöitä tarkalla korvalla ja tarkastella asioita kehittämisestä heidän näkemyksien mukaan. Maatalous- ja puutarha-alaan liittyvää osaamisen kartoitusta on tehtävä myös kaupunkikeskuksien suuntaan, jossa tavoitteena on osaamisen vaihto digitaalisesti maaseudun ja kaupungin välillä.

Kaikkia edellä mainittuja työpajan ideointeja on mahdollista hankkeistaa seudullisesti ja myös maakunnallisesti, jolloin niihin on haettavissa myös rahoitusta. Lisäksi ratkaisujen mallintaminen voi lisätä myös sosiaalista pääomaa Soinin kunnassa ja lähialueilla. Soinin kunnan on hyvä myös tiedottaa ja perustella väestönkehityssennusteisiin nojaten asukkailleen, miksi ulkomaalaista työvoimaa olisi syytä sitouttaa alueelle sekä pyrkiä näyttämään positiivista esimerkkiä pienen kunnan kansainvälistymiseen liittyen.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus

Toikko ym. (2009, 121–122) mukaan kysymys luotettavuudesta kohdistuu tutkimusmenetelmiin, tutkimusprosessiin ja tutkimustuloksiin ja kehittämistoiminnan luotettavuudella tarkoitetaan yleensä käyttökelpoisuutta, joka perustuu kehittämistoiminnan yhteydessä syntyvään totuudenmukaiseen ja hyödylliseen tietoon.

Tässä opinnäytetyössä luotettavuus on varmistettu käyttämällä opinnäytetyön teoriaosuudessa tutkittua tietoa ja luotettavia tietolähteitä. Lähdemerkinnät on laitettu, joten opinnäytetyön edetessä on noudatettu tutkimuseettisiä perusteita. Lisäksi on huolehdittu tutkimusta tehdessä huolellisuus, rehellisyys ja avoimuus muiden tutkijoiden töitä kohtaan, mikä on kuulunut tutkijan itsensä vastuulle. Tutkimuksen analysointivaiheessa on huomioitu,

että kaikkien muiden, paitsi asiantuntijoiden haastattelutulosten anonymiteetti on säilynyt koko tutkimusprosessin ajan. Haastatteluun on pyritty valitsemaan henkilöitä, joilla on pitkällistä kokemusta Soinin kunnan kehittämisestä eri näkökulmista, sekä opettajia, jotka ovat opettaneet useita vuosia ulkomaalta tulleita luonnonvara-alan oppilaita. Lisäksi tutkittavia asioita on pyritty tarkastelemaan kausityövoimaa käyttävien maatalous- ja puutarha-alan yrittäjien ja heidän työntekijöidensä näkökulmasta.

7.3 Tutkimuksen juurruttaminen ja jatkoehdotukset

Soinin kunta voi edelleen kehittää työpajoissa ratkaistujen mallien käytäntöön soveltamista. Myös muiden monipaikkaisuuteen liittyvien seikkojen esille nostaminen, kuten mökkeily ja matkailu lisäävät maaseudun vetovoimaisuutta ja on tärkeää kehittää Soinin kunnan strategiaa näillä yhteisillä maaseudun elinvoimaisuutta lisäävillä teemoilla.

Monipaikkaisuus on mielenkiintoinen ja yhteiskunnallisella tasolla erittäin ajankohtainen aihe. Tämän vuoksi on Soinin kunnassa oltava myös poliittisesti valveutuneita esim. kaksoiskuntalaisuuden edistämiseksi sekä hajautetun energiatuotannon synnyttämien uusien mahdollisuuksien edistämiseksi.

LÄHTEET

- Haukkala, T. 2011. Monipaikkaisuus–ilmiö ja tulevaisuus, Sitran selvityksiä (54).
- Kausityö. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. Maahanmuuttovirasto. [Viitattu 2.6.2021].
Saataavana: <https://migri.fi/kausityo>
- Kohti kestäväää tulevaisuutta. Etelä-Pohjanmaan alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma 2023-2027. Elinvoimaa alueelle 1/2021. [Verkkojulkaisu]. Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskus. Saataavana: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-314-930-4>
- Kooste Näkymiä maaseudun horisontissa- etäseminaarista. 29.4.2021. [Verkkouutinen]. Maaseutupolitiikka. Saataavana: <https://www.maaseutupolitiikka.fi/uutiset/kooste-nakymia-maaseudun-horisontissa-etaseminaarista>
- Kunta ja päätöksen teko. [Verkkosivut]. Ei päiväystä. Soinin kunta. [Viitattu 19.9.2021].
Saataavana: <https://kunta.soini.fi/fi/kunta-ja-paatoksenteko>
- Laasasenaho, M. 2010. Ohjelmakeskeisestä kehittämisspolitiikasta yksilökeskeiseen kehittämisspolitiikkaan harvaan asutulla maaseudulla: elämänurasopimus kunnan ja kehittäjäyksilön välillä. Väitöskirja. Teknillinen korkeakoulu. Helsingin yliopisto.
- Landemia-hanke. Ei päiväystä. [Verkkosivut]. Hankkeen tavoitteet ja painopisteet. [Viitattu 19.9.2021]. Saataavana: <https://www.epk.fi/hanke/>
- Lehtonen, O. & Vihinen, H. 2020. Kohti kestäväää monipaikkaista yhteiskuntaa. Maaseutututkimus 1/2020. 28.vuosikerta.
- Maaseutupalvelut. Ei päiväystä. [Verkkosivut]. Alajärven kaupunki. [Viitattu 22.6.2020].
Saataavana: <https://alajarvi.fi/tyo-ja-yrittajyys/maaseutupalvelut/>
- Monipaikkainen työ on maaseudun mahdollisuus. 27.7.2020. [Verkkolehtiartikkeli]. Maaseudun Tulevaisuus. [Viitattu 29.7.2021]. Saataavana: <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/mielipiteet/artikkeli-1.1149546>
- Pitkänen, K. & Strandell, A. 2018. Suomalaisen maaseudun monipaikkaisen asumisen muodot ja tulevaisuuden kehitys. Maaseudun uusi aika 26(2-3): 6-23.

Pitkänen, Strandell, Rehunen, Sirén, Nurmio 2020. [Verkkojulkaisu]. Monipaikkaisuuskortit. [Viitattu 29.7.2021]. Saatavana: [file:///C:/Users/Omistaja/Downloads/Monipaikkaisuuskortit-kausityo%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/Omistaja/Downloads/Monipaikkaisuuskortit-kausityo%20(4).pdf)

Rubin A. [Verkkojulkaisu]. Ei päiväystä. Drivin Forces-muutosvoimat. Topi-Tulevaisuuden tutkimuksen oppimateriaali. [Viitattu 19.9.2021]. Saatavana: <https://tulevaisuus.fi/menetelmat/toimintaympariston-muutosten-tarkastelu/driving-forces-muutosvoimat/>

Suomi panostaa työvoiman maahanmuuttoon. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. Sisäministeriö. [Viitattu 22.6.2021]. Saatavana: <https://intermin.fi/maahanmuutto/tyovoiman-maahanmuutto>

Tilinpäätös vuodelta 2020. Soinin kunta.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Yliopistopaino oy. Tutkimus eettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa.

Toivonen, T. & Martikainen, A. Yle. 2.6.2021. Iäkkäiden määrä kasvaa voimalla, lapsia ei synny, vieraskielisten osuus nousee – tällainen on oman kuntasi arki 20 vuoden päästä. 2021. [Verkkolehtiartikkeli]. Saatavana: <https://yle.fi/uutiset/3-11953250>

Työtä ja tekijöitä Suomeen. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. Elinkeinoelämän keskusliitto. [Viitattu 28.9.2021]. Saatavana: <https://ek.fi/tavoitteemme/innovaatiot-digitalisaatio-ja-osaava-tyovoima/tyoperainen-maahanmuutto/>

Väestöennuste 2040. [Verkkojulkaisu]. 2.6.2021. MDI. Saatavana: [Väestöennuste 2040 - MDI](#)

LIITTEET

Liite 1. Haastattelun kysymykset maatalous- ja puutarha-alan yrittäjille

Liite 2. Haastattelukysymykset ulkomaalaistaustaisille työntekijöille

Liite 3. Haastattelukysymykset asiantuntijoille ja opettajille

Liite 1. Haastattelun kysymykset maatalous- ja puutarha-alan yrittäjille

Haastattelijan esittely ja opinnäytetyön aiheen esittely.

Haastateltavan esittely ja tausta?

Kuinka paljon tarvitset kausityövoimaa vuosittain?

Mitä arvelet kausityövoiman tarpeeksi tulevaisuudessa 5 vuoden sisään?

Kuvaile metodisi hankkia osaavaa työvoimaa yritykseesi tällä hetkellä?

Mitkä ovat suurimmat ongelmat työvoiman hankkimisen suhteen tällä hetkellä?

Minkälaisia uusia ideoita sinulla on kausityövoiman käytön suhteen?

Onko sinulla yhteistyötä yritysten kanssa, jotka voisivat myös kausityöllistää omia kausityöntekijöitäsä kautesi ulkopuolella?

Mitkä tekijät voisivat sitouttaa vakituiseen asumiseen kausityövoimaa?

Minkälaista yritysyhteistyötä haluaisit tehdä?

Minkälaista opetusta alallasi tulisi sinun mielestäsi tarjota ja minkälaista tutkimustyötä kaipaavat alalle?

Mainitse kolme Soinin kunnan vetovoimatekijää?

Mainitse kolme tekijää, jotka eivät tuota vetovoimaa Soinin kunnalle?

Miten Soinin kunta voisi strategiassaan ottaa huomioon kausityöntekijät ja monipaikkaisuuden? Palaute ja kiitokset.

Liite 2. Haastattelukysymykset ulkomaalaistaustaisille työntekijöille

Own presentation.

The interview's own presentation.

Describe the main factors that led you to choose your current place of live?

Age and educational background, gender?

How could the municipality of Soini take you planning the municipality's strategy?

How should the success of this strategy be measured and further developed?

What do you think are the three most important traction and holding factors in the municipality of Soini?

What do you think are the three factors that do not attract the municipality of Soini?

What kind of education or training you need?

What kind of living and hobbies are you currently dreaming of?

What else do you want to say about living here in Soini?

Feedback from the interview?

Thank you.

Liite 3. Haastattelukysymykset asiantuntijoille ja opettajille

Oma esittely ja opinnäytetyön aiheen esittely.

Haastateltavan oma esittely ja tausta.

Kuinka maatalous- ja puutarha-alan kausityövoima ja siihen liittyvä monipaikkaisuus voitaisiin huomioida Soinin kunnan strategiassa?

Minkälaista yhteistyötä asian suhteen voisi mielestäsi kehittää?

Mainitse mielestäsi kolme Soinin kunnan pito- ja vetovoimatekijää?

Mainitse kolme asiaa, jotka eivät tuota pito- ja vetovoimaa Soinin kunnalle.?

Kuinka mielestäsi paikallisesti tuotettua ruuan tuotantoa voitaisiin lisätä Soinin kunnassa?

Kuinka Soinia voisi brändätä mielestäsi valtakunnallisesti ja globaalisti?

Minkälaista neuvontaa ja tiedottamista mielestäsi alueen maatalous- ja puutarhayritykset tarvitsevat?

Minkälaista kotouttamiseen ja kielitaidon kehittämiseen liittyvää hanketyötä Soinin kunta voisi kehittää?

Kuvaile yleisimpiä ongelmia, joita maatalousalan opiskelijat kohtaavat työssäoppimispaikoilla ja opiskelussa, sekä keinoja ratkaista näitä ongelmia?

Kuvaile ja perustele tärkeimpiä tekijöitä, joiden perusteella Jamissa maatalousalalla opiskelevat valitsevat asuinpaikkansa työhön siirtymisen jälkeen?

Minkälaisia uusia keinoja mielestäsi Soinin kunnan tulisi ottaa käyttöön, jotta alueen kausityövoimalle syntyisi veto ja pitovoimaa?

Millä keinoin Soinin kunta voisi pitää yhteyttä kausityöntekijöihin ja alan opiskelijoihin?

Miten tätä strategian onnistumista tulisi mitata ja jatkokehittää?

Mitä uudenlaista ruuantuotantoa alueellamme voisi mielestäsi harjoittaa?

Minkälaista tutkimustyötä ja neuvontaa alueen maataloudelle?

Mitä muuta haluat kertoa aiheeseen liittyen?

Mitä palautetta haluat antaa haastattelusta?

Kiitokset.